

прийнятті відповідного законодавчого акту, а й в ефективній його реалізації та отримання позитивних результатів в різних сферах життя суспільства. Адже факт ухвалення згідно з правом ЄС українського законодавства, ще не означає належного функціонування правових механізмів, що ним створюються, в практичній площині.

Список використаних джерел:

1. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським співтовариством та їх державами-членами. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/998_012/print1454947473280885;

2. Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським Співтовариством та їх державами-членами: Закон України від 10 листопада 1994 року № 237/94-ВР. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/237/94-%D0%B2%D1%80>;

3. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011;

4. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2014 року № 1629-IV. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>;

5. План заходів щодо виконання у 2013 році Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 березня 2013 року № 157-р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-2013-%D1%80/page>.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ В ЯКОСТІ ДОКАЗІВ У ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Кукота Оксана Юріївна, здобувач 4 курсу факультету №2 НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Борцевич П. С.**

Актуальність теми полягає в питанні щодо правового регулювання використання електронних документів як джерела доказування в господарському процесі, що є результатом швидкого розвитку інформаційних технологій.

Більшість процесуалістів схиляються до однозначної думки про необхідність визнання електронних документів як джерела доказування. Однак необхідно дослідити всі аспекти цього питання і дещо обмежитися у повній легалізації електронних доказів, насамперед, з метою уникнення зловживання і фальсифікації відповідних документів,

оскільки внесення змін у такому випадку є більш доступним та водночас важче доказовим.

Варто зазначити, що поняття «електронний документ» достатньо широке та охоплює багато різних категорій, а саме: аудіо-, відеозаписи, документи бухгалтерської та податкової звітності, які створені, передані, отримані в електронній формі, роздруківки Інтернет-сторінок (web-сторінка), сторінок електронного листування через e-mail тощо. Кожна з цих категорій електронних документів має різний ступінь врегульованості сучасним законодавством.

Господарський процесуальний кодекс не містить приписів, що регулюють питання допуску документів, отриманих за допомогою факсимільного, електронного або іншого зв'язку, а також документів з електронним чи цифровим підписом. ГПК обмежується визначенням поняття письмового та речового доказу. Відповідно до ст. 36 ГПК України, письмовими доказами є документи та матеріали, які містять дані про обставини, що мають значення для правильного вирішення спору. Письмові докази подаються в оригіналі або в копії, засвідченій належним чином. Однак говорити про існування в оригіналі електронного документа не можна, тому і надання належним чином засвідченої копії відсутнє. По суті, електронний документ – це інформація в чистому вигляді. Тому питання віднесення електронного документа до категорії письмового доказу є суперечливим.

Відповідно до ст. 36 ГПК, речовими доказами є предмети, що своїми властивостями свідчать про обставини, які мають значення для привального вирішення спору. Якщо виходити з позиції, що електронний документ – це інформація в чистому вигляді, то вона повинна зберігатися на певному носії (CD-диск тощо), але говорити про те, що його можна віднести до категорії речових доказів, теж не можна.

Оскільки юридична природа вказаного засобу доказування не визначена, логічно було б говорити про змішаний характер цього поняття, що охоплюється всіма відомими видами доказів та, відповідно, потребує додаткової правової регламентації. Як варіант, поряд з речовими та письмовими доказами в ГПК України необхідно виокремити окремий вид доказу – електронні документи.

Це було б логічним і з позиції встановлення особливих критеріїв допустимості вказаних доказів під час судового розгляду у зв'язку з високим рівнем загрози зловживань.

Останнім часом частими є випадки долучення роздруківок листування з електронної пошти як засобу доказування. Господарські суди зайняли позицію визнання таких доказів «неналежними та недопустими». Це має своє логічне пояснення. На сьогодні, у зв'язку з відсутністю належного правового регулювання, суди позбавлені можливості встановити достовірність отриманих відомостей.

По-перше, наразі відсутній офіційний довідник, відповідно до якого

можна було б встановити власника поштової скриньки, оскільки зазначення певної назви юридичної особи або ім'я у поштовій скриньці не гарантує відповідності зазначеної інформації та її справжнього власника. По-друге, за відсутності електронного цифрового підпису (далі –ЕЦП) неможливо персоніфікувати відправника електронного листа.

У своїй постанові Вищий господарський суд України від 30.06.2016 р. у справі №920/1737/16 підтримав позицію судів попередніх інстанцій щодо наданої оцінки скриншотам електронного листування, поданих позивачем як доказ. Суди визнали неналежними доказами на підтвердження факту надання послуг за договором шляхом електронного листування, оскільки вони не підтверджують того, що листування відбувалося саме між позивачем та відповідачем з приводу виконання вказаного договору.

Враховуючи вищевикладене, для надання можливості судам легалізувати роздруківки електронних скриньок законодавцю необхідно підвищити рівень захищеності доступу до останніх, створити єдину базу офіційних е-мейлів юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців та електронних підписів осіб, уповноважених навчинення дій від їхнього імені.

Однак не можна говорити про повне ігнорування судами електронних документів. Електронні документи, підписані електронним цифровим підписом, підпадають під дію Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», хоча самим законом обов'язковості використання ЕЦП не передбачено.

Згідно зі ст. 5 Закону, електронний документ – це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Склад та порядок розміщення обов'язкових реквізитів електронних документів визначається законодавством. Ст. 6 Закону передбачає можливість використання електронного підпису, але не встановлено його обов'язковості.

Водночас у ст.7 встановлено, що оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, в тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис». Що за своїм змістом відносить електронний підпис до обов'язкових реквізитів електронного документа.

Вищий господарський суд України висловив свою позицію з приводу надання юридичної сили електронному документу у справі №923/1213/15, не прийнявши клопотання про проведення засідання в режимі відеоконференції у справі, у зв'язку з неможливістю ідентифікації особи, яка його надіслала на електронну адресу суду через відсутній електронний підпис, що має бути обов'язковим реквізитом електронного

документа.

Свою позицію Вищий господарський суд України аргументував наступним.

П. 1.5.6. Інструкції з діловодства в господарських судах України передбачено, що електронний лист є офіційним, якщо містить вкладення з текстом офіційного документа у вигляді файлу, скріпленого електронним цифровим підписом.

П. 1.5.17. зазначеної Інструкції роз'яснено, що документи, отримані електронною поштою без електронного цифрового підпису або каналами факсимільного зв'язку, не належать до офіційних. У разі надсилання електронних документів без електронного цифрового підпису та факсограм необхідно надсилати також оригінал документа у паперовій формі.

Відповідно до ст. 4 вказаного Закону, електронний цифровий підпис використовується фізичними та юридичними особами – суб'єктами електронного документообігу для ідентифікації підписувача та підтвердження цілісності даних в електронній формі.

Отже, з надісланого на електронну адресу Вищого господарського суду України клопотання про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції неможливо ідентифікувати підписувача та підтвердити цілісність вкладеного файлу. Відповідно, з надісланого листа неможливо встановити, хто саме надіслав цей електронний лист.

Крім того, ухвала містить посилання на ст. 4 Закону України "Про електронні документи та електронний документообіг", згідно з приписами якого оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, в тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України "Про електронний цифровий підпис".

До особливої категорії електронних документів можна віднести роздруківки офіційних сторінок органів державної влади. Зазвичай, суди беззаперечно сприймають як доказ витяги з Єдиного державного реєстру судових рішень, Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців та інші.

Вищезазначена інформація піддається сумнівам лише у випадку заперечення щодо достовірності відомостей, викладених в останніх, однією зі сторін спору. Суди мають можливість самостійно перевірити достовірність інформації, що розміщена в інформаційній системі державних органів. Законом передбачений доступ державних органів (у тому числі судів, органів Національної поліції, органів прокуратури, органів Служби безпеки України, а також органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб) до вказаних відомостей.

Можна говорити про те, що певні кроки до правової регламентації інституту використання електронного документа як джерела

доказування в судовому процесі вже зроблені, однак чинна на сьогодні нормативна база вищезгаданих правовідносин не зовсім відповідає сучасним технологічним реаліям.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України, [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/436-15>.
2. «Про електронний цифровий підпис» Закон України, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/852-15>
3. «Про електронні документи та документообіг» Закон України , [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
4. «Електронні докази у господарському процесі: проблеми формалізації. О.О. Присяжнюк, О.П. Євсєєв, Національний університет «Юридична академія України ім.Я.Мудрого», м.Харків, 2011, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1494486.

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ СУДОВИХ ВИТРАТ В ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Паламарчук Вікторія Всеволодівна, здобувач 4 курсу факультету №2 НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук **Борцевич П. С.**

Актуальність теми полягає в тому, що склад судових витрат, розмір та питання їх розподілу вимагають правової регламентації, також активно вдосконалюється система судового захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання.

Питанням інституту судових витрат присвятили свої праці такі відомі правознавці, як В. К. Мамутов, М. К. Треушников, О. І. Харитонova, Д. М. Притика, С. В. Васильєв, І. А. Балюк [1, с. 156].

Відповідно до ст. 44 ГПК України, судові витрати складаються з судового збору, сум, що підлягають сплаті за проведення судової експертизи, призначеної господарським судом, витрат, пов'язаних з оглядом та дослідженням речових доказів у місці їх знаходження, оплати послуг перекладача, адвоката та інших витрат, пов'язаних із розглядом справи.

Розмір судового збору, порядок його сплати, повернення і звільнення від сплати встановлюються Законом України «Про судовий збір».

Виходячи з наведеного можна вважати, що під судовими витратами слід розуміти витрати осіб, які беруть участь у розгляді справи, а у випадку їх звільнення від сплати судових витрат – витрати держави на здійснення правосуддя [2, с. 147].